

АДМІНІСТРАТИВНЕ, ФІНАНСОВЕ, ПОДАТКОВЕ ПРАВО

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32782/klj-2024-6.02>

ОБМЕЖЕННЯ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ ЯК СКЛАДОВА ЇХ ПРАВОВОГО СТАТУСУ В УМОВАХ ДІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

Губанов Олег Олександрович,

доктор юридичних наук, професор,

доцент кафедри службового та медичного права

Навчально-наукового інституту права

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ORCID ID: 0000-0002-5427-1821

Дану статтю присвячено аналізу обмежень у діяльності публічних службовців в Україні. Проаналізовано теоретичні підходи до визначення обмежень та з'ясування їх місця в системі правового статусу публічних службовців з урахуванням професійного та функціонального підходів. Особливу увагу присвячено нормативному забезпеченню обмежень публічних службовців.

З'ясовано, що обмеження в системі публічної служби покликані урівноважувати баланс між реалізацією ними передбачених законодавством повноважень та допустимою межею санкціонованої державної влади, яка публічним службовцям делегується чи надається у інший спосіб. Обмеження можуть реалізуватись та проявляти своє функціональне призначення у різний спосіб, зокрема: виступати елементом правового статусу публічних службовців у функціональному розумінні; виступати стримуючим фактором реалізації обов'язків публічних службовців, встановлюючи межі реалізації їх прав (за умови недопущення їх подвійних тлумачень); виступати критерієм правомірності діяльності публічних службовців, тобто, тими юридичними підставами, дотримуючись яких можна стверджувати, що конкретний публічний службовець виконує свої повноваження та реалізує свої права в чітко визначеному правовому (нормативному) полі; виступати у ролі обтяжень, що покладаються на публічних службовців при виконанні ними своїх повноважень; бути підставою для притягнення до відповідальності у разі їх порушення. Враховуючи сутність публічної служби та її призначення, обмеження повинні бути нормативно визначеними, що надає їм правового характеру.

Окремо проаналізовано вплив обмежень на реалізацію правового статусу публічних службовців в умовах дії особливого правового режиму воєнного стану. Встановлено, що обмеження публічних службовців під час дії особливого режиму воєнного стану також можуть стосуватися, окрім обмежень, пов'язаних з виконанням трудової функції, питань фінансового контролю діяльності, припинення державної служби, оплати праці, просування в межах службової кар'єри тощо.

Ключові слова: публічна служба, публічний службовець, правовий статус публічних службовців, обмеження публічних службовців, складові елементи правового статусу публічних службовців.

Hubanov Oleh. Restriction on public servants as a component of their legal status under the conditions of the legal regime of martial law

This article is devoted to the analysis of restrictions in the activities of public servants in Ukraine. Theoretical approaches to defining restrictions and clarifying their place in the system of the legal status of public servants are analyzed, considering professional and functional approaches. Special attention is paid to the regulatory provision of restrictions for public servants.

It is found that restrictions in the public service system are designed to balance between the implementation of their powers provided for by law and the permissible limit of sanctioned state power, which is delegated to public servants or granted in another way. Restrictions can

be implemented and manifest their functional purpose in different ways, in particular: act as an element of the legal status of public servants in a functional sense; act as a deterrent factor in the implementation of the duties of public servants, setting the limits of the implementation of their rights (provided that their double interpretations are not allowed); act as a criterion for the legitimacy of the activities of public servants, that is, those legal grounds, adhering to which it can be argued that a specific public servant performs his powers and exercises his rights in a clearly defined legal (regulatory) field; act as a burden placed on public servants when they perform their powers; be a basis for holding them accountable in case of their violation. Considering the essence of public service and its purpose, restrictions must be normatively defined, which gives them a legal character.

The impact of restrictions on the implementation of the legal status of public servants under the special legal regime of martial law is separately analyzed. It is established that restrictions on public servants during the special regime of martial law may also concern, in addition to restrictions related to the performance of their labor function, issues of financial control of activities, termination of civil service, remuneration, promotion within the service career, etc.

Key words: *public service, public servant, legal status of public servants, restrictions on public servants, constituent elements of the legal status of public servants.*

Постановка проблеми. Обсяг будь-якої правової конструкції необхідно розглядати з точки зору їх можливого правозастосування в умовах реальних обставин суспільних відносин. Дослідження обмежень, які встановлюються до публічних службовців в правовому просторі України, є актуальним та витребуваним з огляду на необхідність формування відкритого та прозорого інституту публічної служби, головним призначенням якого є реалізація сервісної функції та задоволення потреб приватних осіб, вчасне реагування на їх запити та підтримка стабільності і функціональності державного апарату в цілому, оскільки обмеженість правового статусу публічних службовців є природньою його характеристикою та гарантією недопущення свавілля влади та зловживання своїм правовим статусом.

З урахуванням перманентної динаміки суспільного життя, тривалою ідеологічною переорієнтацією країни у векторі визнання та гарантування загальнолюдських та європейських цінностей, частими змінами до чинного нормативно-правового регулювання в частині законодавчого забезпечення функціонування публічної служби та приведення її основ до стандартів права ЄС в розрізі адаптаційних процесів та виконання умов Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Співтовариством, науковий інтерес до дослідження обсягу та дії обмежень лише посилюється.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. З огляду на пропозицію вважати обмеження публічних службовців частиною їх правового статусу, слід зазначити, що дослідження правового статусу публічних службовців продовжує залишатись в колі наукових інтересів таких учених-правників, як В.Б.Авер'янов, О.В.Андрієвська, О.А.Банчук, В.М.Бевзенко, І.А.Безклубий, А.І.Берлач, В.П.Битяк, О.М.Болсунова, С.В.Бобровник, М.Й.Вільгушинський, В.А.Головко, І.П.Голосніченко, А.І.Денисов, С.Д.Дубенко, В.С.Журавський, О.А.Заярний, Р.Я.Заяць, М.І.Козюбра, Є.Є.Колесников, І.Б.Коліушко, Т.О.Коломоєць, В.К.Колпаков, О.В.Кузьменко, Н.А.Литвин, А.А.Мельник, В.І.Олефір, Н.М.Оніщенко, С.П.Погребняк, Ю.Л.Панейко, С.В.Петков, А.В.Петришин, О.С.Проневич, О.Р.Радишевська, В.М.Селіванов, В.О.Серьогін, К.В.Степаненко, Ю.П.Сурмін, Г.С.Тимчик, В.М.Торяник, М.І.Цуркан та інші.

Однак аналіз теоретичного змісту та практичної реалізації обмежень державних службовців в умовах дії особливого правового режиму воєнного стану потребує перегляду та формування актуальних та релевантних висновків.

Метою статті є дослідження теоретичних основ та підходів до розуміння обмежень публічних службовців як елементу їх правового статусу в поточних умовах дії особливого правового режиму воєнного

стану з урахуванням відповідного законодавства ЄС, що регулює питання правового статусу досліджуваних суб'єктів.

Науковою новизною публікації є актуальні висновки, які ґрунтуються на теоретичному аналізі підходів до розуміння сутності та значення обмежень публічних службовців в умовах дії особливих правових режимів та нормативному аналізі чинного нормативно-правового регулювання, що регулює питання реалізації таких обмежень.

Методи дослідження. Методологія запропонованого дослідження передбачає використання комплексу методів наукового пізнання, сукупне застосування яких дозволило досягти поставленої мети. У роботі було використано такі методи, як метод синтезу, метод аналізу, метод порівняння, метод узагальнення. Додатково було застосовано окремі спеціально юридичні методи, такі як порівняльно-правовий метод, формально-юридичний метод, метод інтерпретації.

Виклад основного матеріалу. Дослідження обмежень публічних службовців слід почати з аналізу теоретичних підходів до розуміння змісту даної правової та, частково, філософської категорії. Перш за все слід зазначити, що обмеження публічних службовців варто розглядати в контексті більш загальної категорії, а саме – їх правового статусу. Учені Гаврильців М.Т. та Лук'янова Г.Ю. зазначають, що базовими характеристиками правового статусу публічного службовця слід визнати такі структурні елементи: права публічного службовця; обов'язки публічного службовця; обмеження, що стосуються окремих видів діяльності; гарантії, здійснення повноважень; соціально-матеріальне забезпечення; відповідальність публічного службовця. Дослідники також вважають, що у своїй сукупності ці складові частини статусу забезпечують відповідне правове становище особи в публічно-службових відносинах і створюють умови для виконання завдань і функцій держави. Тому ці елементи правового статусу публічного службовця необхідно закри-

пити на законодавчому рівні [1, с. 8]. Грищук А.Б., розглядаючи правовий статус державних службовців, встановлює, що основу правового статусу державного службовця становлять наступні його складові: права державного службовця; обов'язки державного службовця; обмеження; заохочення; відповідальність. До того ж, на думку дослідника, слід виділяти окремі правові статуси окремих категорій та видів державних службовців, в контексті їх правового статусу, наприклад, службовців політичної служби, безпекової служби, чисто державної служби, а також інших різновидів державної служби України. Будь-який правовий статус державного службовця залежить від правової основи діяльності службовця, певного роду та виду служби, а саме наповнення категорії статус державного службовця може змінюватися в залежності від обсягу прав які йому надає держава та обов'язків, які вона на нього покладає, а також розширення або звуження гарантій правової діяльності державного службовця, що свідчить про зміну змісту правового статусу державного службовця [2, с. 187].

Учені Мельник Р.С. та Бевзенко В.М. у навчальному посібнику з адміністративного права пропонують дещо інший погляд на складові правового статусу публічних службовців. Так, учені зазначають, що правовий статус кожного публічного службовця визначений спеціальним законодавством й деталізований у його функціональних обов'язках, затверджених керівником органу, де особа проходить таку публічну службу [3, с. 248]. Учені також обґрунтовують свою позицію посиланням на узагальнену інформацію Вищого адміністративного суду України про вивчення та узагальнення практики розгляду адміністративними судами спорів з приводу прийняття громадян на публічну службу, її проходження, звільнення з публічної служби, у якій «Вищий адміністративний суд України роз'яснив, що складовими елементами правового статусу осіб публічної служби є вступ на публічну службу, умови та порядок її про-

ходження, звільнення з публічної служби, соціальний статус осіб публічної служби. Регламентується цей статус нормами різних галузей права, серед яких норми конституційного, адміністративного, трудового, цивільного, кримінального, фінансового права – галузей права, началом у яких є публічне право» [3, с. 28; 4].

Таким чином, використовується не функціональний, а професійний підхід у визначенні складових статусу публічних службовців, що дозволяє по-іншому поглянути на місце обмежень у ньому.

Обмеження як елемент правового статусу публічних службовців, на наш погляд, мають концептуальне значення. Абстрагуючись від смислового наповнення та нормативного закріплення самих обмежень, слід визначити, яку мету такі обмеження можуть «обслуговувати», коли мова йде про виконання публічним службовцем покладених на нього обов'язків.

По-перше, не викликатиме заперечення той факт, що обмеження в контексті правового статусу спрямовані на урівноваження виконання обов'язків публічних службовців, стримуючи їх та встановлюючи межі реалізації їх прав. З іншого боку, передбачені права та обов'язки публічних службовців начебто й повинні бути максимально чіткими та прозорими, а також такими, що не допускають подвійних тлумачень, проте, практична їх реалізація, а також можливість реалізації дискреційних повноважень окремих категорій публічних службовців провокують ситуації зловживання правом.

По-друге, обмеження є критерієм правомірності діяльності публічних службовців, тобто, тими юридичними підставами, дотримуючись яких можна стверджувати, що конкретний публічний службовець виконує свої повноваження та реалізує свої права в чітко визначеному правовому (нормативному) полі.

По-третє, обмеження мають нормативний зміст, інакше втрачається їх сенс та концептуальне призначення, що додатково пояснюється самою природою публічної служби, її призначенням та особливим

правовим зв'язком, який встановлюється між кожним публічним службовцем та державою.

По-четверте, обмеження можна розглядати у ролі конкретних обтяжень, які покладаються на публічних службовців.

По-п'яте, обмеження у разі їх порушення виступають у якості підстав юридичної відповідальності сфері функціонування публічної служби, а отже, крім того, що є окремим елементом правового статусу у функціональному розумінні (коли правовий статус розглядаються як сукупність прав, обов'язків), є й елементом правового статусу у розрізі професійного погляду.

З огляду на різні характеристики досліджуваного явища варто навести ще один підхід до розуміння обмежень, викладений вченими-адміністративістам. Так, дослідники зазначають, що головна мета правових обмежень державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування – це забезпечення прозорого й ефективного функціонування інституту державної служби, встановлення правових бар'єрів перед можливими зловживаннями державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування, створення умов для належного виконання владних повноважень. Правові обмеження і заборони стосуються осіб, які мають намір стати на державну службу, і діють протягом усього часу проходження цими особами державної служби, а деякі починають діяти після припинення чи звільнення з державної служби. Державний службовець зобов'язаний неухильно дотримуватись обмежень і заборон, передбачених антикорупційним законодавством, уникати дій, які можуть розглядатись як підстава підозрювати його в корупції [5, с. 259–260].

Дійсно, аналізуючи основи антикорупційного законодавства, зокрема положень Закону України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 № 1700–VII, слід вказати, що розділом V даного акту передбачено основи запобігання корупційним та пов'язаним із корупцією правопорушен-

ням. Положенням статті 22 «Обмеження щодо використання службових повноважень чи свого становища» передбачає, що «Особам, зазначеним у частині першій статті 3 цього Закону, забороняється використовувати свої службові повноваження або своє становище та пов'язані з цим можливості з метою одержання неправомірної вигоди для себе чи інших осіб, у тому числі використовувати будь-яке державне чи комунальне майно або кошти в приватних інтересах» [6]. Надалі положеннями статей 23–27 передбачені обмеження щодо одержання подарунків, обмеження щодо одержання неправомірної вигоди або подарунка та поводження з ними, обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності, обмеження після припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави, місцевого самоврядування, обмеження спільної роботи близьких осіб [6]. Розділом VI даного закону встановлені обмеження щодо можливого конфлікту інтересів (стаття 28); обмеження, яке полягає в усуненні від виконання завдання, вчинення дій, прийняття рішення чи участі в його прийнятті (стаття 30); обмеження доступу до інформації (стаття 31); обмеження, яке полягає у перегляді обсягу службових повноважень (стаття 32); обмеження, яке полягає у здійсненні повноважень під зовнішнім контролем (стаття 33); обмеження, яке полягає у переведенні, звільненні особи у зв'язку з наявністю конфлікту інтересів (стаття 34) [6].

Досить цікавими є положення розділу VI вищезазначеного закону «Правила етичної поведінки», положення якого встановлюють вимоги до поведінки публічних службовців та порядок їх дотримання. На наш погляд, специфічною ознакою положень даного розділу є те, що такі вимоги реалізуються через дотримання низки правил-принципів, що не є типовим для чинного нормативно-правового регулювання (зокрема, принципів пріоритету інтересів держави чи громади, яку представляє той чи інший публічний службовець, принципу політичної нейтральності, неуперед-

женості, компетентності і ефективності, нерозголошення інформації, утримання від виконання незаконних рішень чи доручень) [6]. Також на окрему увагу заслуговують положення розділу VII «Фінансовий контроль», який встановлює наслідки порушення окремих обмежень та виконує нормативно-превентивну функцію раніше закріплених, а розділ XI, присвячений відповідальності, передбачає, що за вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень особи, зазначені в частині першій статті 3 цього Закону, притягаються до кримінальної, адміністративної, цивільно-правової та дисциплінарної відповідальності у встановленому законом порядку [6].

Звертаючись до нормативних основ обмеження публічних службовців, слід навести також положення такого нормативно-правового акту, як Закон України «Про державну службу» від 10.12.2015 № 889–VIII. Наприклад, положенням пункту 7 частини 1 статті 4 даного закону передбачено, що державна служба здійснюється з дотриманням принципу забезпечення рівного доступу до державної служби - заборона всіх форм та проявів дискримінації, відсутність необґрунтованих обмежень або надання необґрунтованих переваг певним категоріям громадян під час вступу на державну службу та її проходження [7]. Так, в даному випадку обмеження має не негативний зміст та сутність, а виключно позитивне направлення, яке спрямоване на захист інтересів та правового статусу публічних службовців, що свідчить про його дуальну природу.

Положенням статті 19 передбачені вимоги до осіб, які мають намір вступити на державну службу, і ці ж вимоги виступають свого роду у вигляді нормативних обмежень. Положенням статті 32 передбачено конкретний перелік обмежень, які встановлюються при вступі особи на публічну службу. Так, зафіксовано, що не допускається призначення на посаду державної служби особи, яка буде прямо підпорядкована близькій особі або якій будуть прямо підпорядковані близькі

особи; передбачено обов'язок відповідних осіб, близьких їм осіб державної служби повідомити про таке порушення керівника державної служби та вжити заходів до усунення таких обставин у 15-денний строк, а також відповідальність керівника та уповноважених осіб державної служби. Додатково визначено положенням статті 5, що на державних службовців поширюються обмеження, передбачені Законом України «Про запобігання корупції» [7].

Схожі положення містяться також в Законі України «Про службу в органах місцевого самоврядування» від 07.06.2001 № 2493-III, статтю 12 якого передбачено перелік обмежень, пов'язаних з прийняттям на службу в органи місцевого самоврядування та проходженням служби [8]. Досить важливим, на наш погляд, є положення, відповідно до якого інші обмеження, пов'язані із проходженням служби в органах місцевого самоврядування, встановлюються виключно законами України [8], що виключає наукове припущення стосовно можливості встановлення таких обмежень всередині самої служби керівництвом.

Таким чином, обмеження не обов'язково повинні мати негативний характер та бути безпосередньо пов'язаними із заборонами реалізації своїх повноважень та службових обов'язків публічними службовцями. Обмеження можуть виступати у ролі гарантії дотримання прав таких службовців.

Європейське законодавство стосовно статусу публічних службовців також містить положення-обмеження. Інформацію, підготовлену Європейським інформаційно-дослідницьким центром, можна звести до наступного витягу обмежень. Експерти зазначають, що умови доступу до публічної служби є об'єктивно відмінними у різних країнах, проте можна виокремити цілий ряд вимог, що є спільними для більшості країн. Попередніми умовами, зокрема, є: 1) громадянство держави, на службу якої вступає особа; 2) повна дієздатність особи; 3) володіння державною мовою (мовами); 4) перебування

у межах певного віку; 5) наявність відповідної освіти, необхідної для зайняття тієї чи іншої посади; 6) відсутність судимості у претендента на зайняття посади в органах публічної адміністрації; 7) відсутність кровної або матримоніальної спорідненості претендента на посаду із майбутнім безпосереднім керівником; 8) фізична (медична) придатність для зайняття певної посади; 9) дотримання військового законодавства; 10) неналежність до організацій, заборонених у судовому порядку або законодавством; 11) попередній професійний досвід 12) проходження підготовчої служби [9, с. 2–4]. Такі обмеження можна узагальнено назвати «Обмеження-умови», без дотримання яких реалізації правового статусу публічного службовця є неможливою.

Крім того, у Рекомендації № R (2000) 6 Комітету міністрів державам-членам про статус державних службовців у Європі (Прийняту Комітетом Міністрів 24 лютого 2000 р. на 699-му засіданні заступників Міністрів) передбачено пунктом 4 «Умови та вимоги до прийому на роботу»: «прийом на роботу державних службовців має визначатися рівною доступністю до державних посад і відбором на основі заслуг, чесної та відкритої конкуренції та відсутності дискримінації. Для доступу до публічних дописів можуть існувати певні передумови. Крім того, до найму можуть існувати загальні та конкретні вимоги. Оскільки вони становлять винятки з цих принципів, вони повинні бути визнані лише в тому випадку, якщо вони законно виправдані»; пунктом 8 «Права»: «державні службовці, в цілому, повинні користуватися такими ж правами, як і всі громадяни. Проте здійснення цих прав може регулюватися законом або колективним договором, щоб зробити його сумісним із їхніми державними обов'язками. Їхні права, зокрема політичні та профспілкові, повинні бути законно обмежені лише в тій мірі, в якій це необхідно для належного виконання їхніх державних функцій»; пунктом 13 «Обов'язки»: «з урахуванням прав усіх громадян на державних служ-

бовців покладаються невід'ємні обов'язки під час виконання ними своїх державних функцій. Вони включають, серед іншого, повагу до верховенства права, лояльність до демократичних інститутів, уважність, нейтралітет, неупередженість, ієрархічну підпорядкованість, повагу до громадськості та підзвітність. Крім того, для того, щоб посадові особи повністю присвячували себе своїм державним функціям та уникали конфлікту інтересів та корупції, на державних службовців можуть застосовуватися певні обмеження щодо вторинної роботи, виконання чи участі в певній діяльності»; пунктом 9 «Недискримінація»: «не повинно бути несправедливої дискримінації на основі, зокрема, віку, інвалідності, статі, сімейного стану, сексуальної орієнтації, раси, кольору шкіри, етнічного чи національного походження, походження, політичних чи філософських поглядів та релігійних переконань, особливо щодо доступу на публічні пости та просування»; пунктом 14 «Дисциплінарна відповідальність посадових осіб»: «державні службовці несуть відповідальність за виконання покладених на них завдань. Невиконання державними службовцями своїх обов'язків умисно чи через недбалість може призвести до порушення дисциплінарної відповідальності» [10].

Що стосується дії особливого правового режиму воєнного стану перш за все слід наголосити, що внесено низку змін в організацію їх трудової та службової діяльності. Слід зазначити, що самим Указом Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» № 64/2022 від 24 лютого 2024 року на публічних службовців покладено першочерговий до реалізації обов'язок, які узагальнено можна відобразити як «реалізовувати повноваження, необхідні для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності» [11].

Так, постановою Кабінету Міністрів України № 440 від 12 квітня 2022 року «Деякі питання організації роботи держав-

них службовців та працівників державних органів у період воєнного стану» встановлено, що з 25 квітня 2022 року у період воєнного стану для державних службовців та працівників державного органу, які перебувають на території України, за рішенням керівника державної служби в державному органі може запроваджуватися дистанційна робота у разі наявності організаційних і технічних можливостей для виконання їх посадових обов'язків; робота державних службовців та працівників державного органу за межами України допускається лише у разі службового відрядження, оформленого в установленому порядку. Також передбачено можливість застосування дисциплінарного стягнення у разі перебування державного службовця або працівника державного органу в робочий час в Україні поза межами робочого місця без рішення керівника державної служби [12]. Обмеження публічних службовців під час дії особливого режиму воєнного стану також можуть стосуватися, окрім обмежень, пов'язаних з виконанням трудової функції, питань фінансового контролю діяльності, припинення державної служби, оплати праці, просування в межах службової кар'єри тощо (наприклад, чимало змін було внесено Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування державної служби та місцевого самоврядування у період дії воєнного стану» від 12.05.2022 № 2259-IX).

Висновки. Таким чином, обмеження в системі публічної служби покликані урівноважувати баланс між реалізацією ними передбачених законодавством повноважень та допустимою межею санкціонованої державної влади, яка публічним службовцям делегується чи надається у інший спосіб. Обмеження можуть реалізуватись та проявляти своє функціональне призначення у різний спосіб, зокрема: виступати елементом правового статусу публічних службовців у функціональному розумінні; виступати стримуючим фактором реалізації обов'язків публічних службовців, встановлюючи межі реалізації їх прав (за умови недопущення їх подвійних тлума-

чень); виступати критерієм правомірності діяльності публічних службовців, тобто, тими юридичними підставами, дотримуючись яких можна стверджувати, що конкретний публічний службовець виконує свої повноваження та реалізує свої права в чітко визначеному правовому (нормативному) полі; виступати у ролі обтяжень,

що покладаються на публічних службовців при виконанні ними своїх повноважень; бути підставою для притягнення до відповідальності у разі їх порушення. Враховуючи сутність публічної служби та її призначення, обмеження повинні бути нормативно визначеними, що надає їм правового характеру.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гаврильців М. Т., Лук'янова Г. Ю. Правовий статус публічних службовців та перспективи його модернізації в Україні. *Право і суспільство*. 2019. № 3. С. 3–9. DOI: <https://doi.org/10.32842/2078-3736-2019-3-1-1>.
2. Гришук А. Б. Поняття та особливості окремих елементів правового статусу державного службовця в Україні. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. Серія ПРАВО. 2021. Вип. 67. С. 185–189. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2021.67.36>.
3. Мельник Р. С., Бевзенко В. М. Загальне адміністративне право : навчальний посібник / За заг. ред. Р. С. Мельника. Київ : Ваїте, 2014. 376 с.
4. Аналітична довідка Вищого адміністративного суду України про вивчення та узагальнення практики розгляду адміністративними судами спорів з приводу прийняття громадян на публічну службу, її проходження, звільнення з публічної служби. *Верховна Рада України. Законодавство України* : вебсайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/p0006760-09#Text> (дата звернення: 10.12.2024).
5. Службове право України : навч. посіб. / А. І. Берлач, О. С. Проневич, О. Р. Радишевська та ін. ; за заг. ред. А. І. Берлача. Київ, ВПЦ «Київський університет». 2023. 479 с.
6. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 № 1700–VII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2014. № 49. Ст. 2056.
7. Про державну службу : Закон України від 10.12.2015 № 889–VIII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2016. № 4. Ст. 43.
8. Прослужбоворганамісцевогосамоврядування: Закон України від 07.06.2001 № 2493–III. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2001. № 33. Ст. 175.
9. Прийняття на державну службу у країнах Європейського Союзу. Інформаційна довідка, підготовлена Європейським інформаційно-дослідницьким центром на запит народного депутата України. URL: <https://infocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/28975.pdf>
10. Рекомендація № R (2000) 6 Комітету міністрів Ради Європи про статус державних службовців від 24 лютого 2000 року. *Міністерство юстиції України* : вебсайт. URL: <https://minjust.gov.ua/m/rekomendatsii-parlamentskoi-asamblei-ta-komitetu-ministriv-radi-evropi> (дата звернення 29.11.2024).
11. Указ Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» № 64/2022 від 24 лютого 2022 року. *Президент України. Офіційне інтернет-представництво* : вебсайт. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397> (дата звернення: 11.12.2024).
12. Постанова Кабінету Міністрів України № 440 від 12 квітня 2022 року «Деякі питання організації роботи державних службовців та працівників державних органів у період воєнного стану». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/440-2022-p#Text> (дата звернення 14.04.2023).

REFERENCES:

1. Havryltsiv, M. T., & Lukianova, H. Yu. (2019). Pravovy status publichnykh sluzhbovtsiv ta perspektyvy yoho modernizatsii v Ukraini [Legal status of public servants and prospects for its modernization in Ukraine]. *Pravo i suspilstvo*. № 3. S. 3–9. DOI: <https://doi.org/10.32842/2078-3736-2019-3-1-1> [in Ukrainian].

2. Hryshchuk, A.B. (2021). Poniattia ta osoblyvosti okremykh elementiv pravovoho statusu derzhavnogo sluzhbovtsia v Ukraini [Concept and features of individual elements of the legal status of a civil servant in Ukraine]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho Natsionalnoho Universytetu*. Serii PRAVO. Vyp. 67. S. 185–189. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2021.67.36> [in Ukrainian].

3. Melnyk, R.S., & Bevzenko, V.M. (2014). *Zahalne administratyvne pravo [General administrative law]* : Navchalnyi posibnyk / Za zah. red. R.S.Melnyka. Kyiv: Vaite. 376 s. [in Ukrainian].

4. Analychna dovidka Vyshchoho administratyvnoho sudu Ukrainy pro vyvchennia ta uzahalnennia praktyky rozghliadu administratyvnymy sudamy sporiv z pryvodu pryiniattia hromadian na publichnu sluzhbu, yii prokhozhenia, zvilnennia z publichnoi sluzhby [Analytical report of the Supreme Administrative Court of Ukraine on the study and generalization of the practice of considering disputes by administrative courts regarding the admission of citizens to public service, its passage, dismissal from public service]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0006760-09#Text> [in Ukrainian].

5. Sluzhbove pravo Ukrainy [Civil Service Law of Ukraine]: navch. posib. / A.I.Berlach, O.S.Pronevych, O.R.Radyshevska ta in. ; za zah. red. A.I.Berlacha.. Kyiv, VPTs “Kyivskiy universytet”, 2023. 479 s. [in Ukrainian].

6. Pro zapobihannia koruptsii [On Prevention of Corruption: Law of Ukraine dated 14.10.2014 No. 1700–VII]: Zakon Ukrainy vid 14.10.2014 № 1700–VII. *Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR)*. 2014. № 49. St. 2056. [in Ukrainian].

7. Pro derzhavnu sluzhbu [On Civil Service: Law of Ukraine dated 10.12.2015 No. 889–VIII]: Zakon Ukrainy vid 10.12.2015 № 889–VIII. *Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR)*. 2016. № 4. St. 43. [in Ukrainian].

8. Pro sluzhbu v orhanakh mistsevoho samovriaduvannia [On Service in Local Self-Government Bodies: Law of Ukraine dated 07.06.2001 No. 2493–III]: Zakon Ukrainy vid 07.06.2001 № 2493–III. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR)*. 2001. № 33. St. 175. [in Ukrainian].

9. Pryiniattia na derzhavnu sluzhbu u krainakh Yevropeiskoho Soiuzu. Informatsiina dovidka, pidhotovlena Yevropeiskym informatsiino-doslidnytskym tsentrom na zapyt narodnoho deputata Ukrainy [Admission to the civil service in the countries of the European Union. Information note prepared by the European Information and Research Center at the request of a People’s Deputy of Ukraine]. Retrieved from: <https://infocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/28975.pdf> [in Ukrainian].

10. Recommendation № R (2000) 6 of the Committee of Ministers to member States on the status of civil servants. Retrieved from: <https://minjust.gov.ua/m/rekomendatsii-parlamentskoi-asamblei-ta-komitetu-ministriv-radi-evropi> [in Ukrainian].

11. Ukaz Prezydenta Ukrainy “Pro vvedennia voiennoho stanu v Ukraini” № 64/2022 vid 24 liutoho 2022 roku [Decree of the President of Ukraine No. 64/2022 of February 24, 2022 “On the introduction of martial law in Ukraine”]. Retrieved from: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397> [in Ukrainian].

12. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy № 440 vid 12 kvitnia 2022 roku “Deiaki pytannia orhanizatsii roboty derzhavnykh sluzhbovtziv ta pratsivnykiv derzhavnykh orhaniv u period voiennoho stanu” [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 440 of April 12, 2022 “Some issues of organizing the work of civil servants and employees of state bodies during martial law”]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/440-2022-n#Text> [in Ukrainian].